

FILMHANDLEDNING

Filmen distribueras av Filminstitutet Box 27 126 102 52 Stockholm. Tel 08 - 665 11 00

Filmhandledningen utges av Filminstitutet, Box 27 126 102 52 Stockholm

Redaktör Anne Helene Sommarström. Text Gösta Carlsson, 1991

30-talet

Under 20-talets sista år drabbades världen av en ekonomisk kris som fick svåra politiska och sociala följder. Depressionen förde med sig stor arbetslöshet, lönesänkningar och arbetskonflikter. I många länder orsakade den sociala oron uppkomsten av politiska våldsläror. I Tyskland övertog nazisterna makten 1933. I Spanien inledde fascisterna 1936 ett uppror som ledde till upprättandet av en militärdiktatur. Även Sverige drabbades svårt av den världsomfattande ekonomiska krisen. Vid arbetsplatserna inträffade i början av 30-talet upplopp och strejker, utan jämförelse blev Ådalskravallererna (1931) allvarligast. Levnadsstandarden var mycket låg i breda folklager. Den sociala oron dämpades i och med att en social reformverksamhet inleddes. 1936 bildades under Per Albin Hanssons ledning en koalitionsregering med bondeförbundet. Denna regering genomförde ett krisprogram, med bland annat en kraftigt ökad bostadsproduktion. Händelserna i Tyskland och Spanien, liksom det italienska överfallet på Etiopien, väckte stark opinion även i vårt land. Den nazistiska diktaturen med dess likriktning, propaganda, antisemitism och nationalism väckte avsky. Rörelsen vann dock anhängare även i Sverige, där flera nazistiska partier bildades. De ställde upp i de allmänna valen dock utan att vinna några mandat. De yttre och inre förhållandena präglade också den svenska 30-talslitteraturen. Under 20- och 30-talen framträdde en ny typ av författare med en egen, ofta bitter, erfarenhet av

miljöer som tidigare inte hade skildrats i svensk litteratur. Deras bildningskamp var mödosam och deras litterära framträdande föregicks ofta av många misslyckanden. I självbiografiska romaner gav de en bred, avslöjande skildring av den sociala verkligheten i arbetar- och bondemiljön. För flera av dessa författare blev mötet med litteraturen avgörande för deras frigörelse.

Trettitalsförfattarnas självbiografiska romaner var dels en uppgörelse med en uppväxtmiljö, dels ett försök att avslöja sociala missförhållanden och därmed ställa klasskillnader och sociala orättvior under debatt.

Regissören

Bo Widerbergs genombrott som filmregissör kom med *Kvarteret Korpen*. Han hade tidigare bara gjort en långfilm, *Barnvagnen*, där han i likhet med den nya vågens regissörer i Frankrike och England visade att inspelningskostnaderna kunde nedbringas till hälften av vad som var normalt för en svensk långfilm. Strax före sin debut hade Widerberg i en serie artiklar, som sedan samlades i bokform under titeln *Visionen i svensk film*, gått till angrepp mot den stagnation och brist på verklighetskontakt, som han ansåg vara utmärkande för svensk film. Enligt Widerberg satt den svenska filmen fast i gamla, stereotypa konventioner, vad beträffar såväl form som innehåll. Den nya filmstil som utvecklades i Frankrike, England och USA var dokumentär eller halvdokumentär. Denna typ av film övertygade Widerberg om att man kunde göra film utan den stora tekniska apparat som tidigare ansetts vara nödvändig. Han fann också helt nya kvaliteter i denna typ av film: "den ödar inte kraft på att upprätthålla en illusion på att utnyttja åskådarens lättrogenhet. Man bryr sig till exempel inte om att jämna ut belysningen på ett fotograferat ansikte. Man gör inte någon hemlighet av att den verklighet filmen framställer är fotograferad". Denna nya filmsyn som Widerberg anslöt sig till åsidosatte den tekniska perfektionen, vilket innebar att filmskaparen fick en helt annan frihet än tidigare.

Filmen

I en intervju berättar Bo Widerberg att han fick uppslaget till *Kvarteret Korpen* då han hörde en mor säga till sin vuxne son "Jag fick ta hand om dig under dom bästa åren", en replik som återkommer i filmen.

Widerberg skrev först en teaterpjäs som blev liggande tills det blev aktuellt att göra filmen. Orsaken till att filmen förlades till 1936 var att Widerberg visste att det fanns en inspelning bevarad av fotbollsmatchen mellan Sverige-Japan vid olympiaden i Berlin. Mycket i filmen är autentiskt ur de miljöer Widerberg kände till från sin barndom, t ex Kjell-Åkes brustna blindtarm.

Widerberg ville helst arbeta i autentisk miljö med

naturlig redovisad ljuskälla, ett slags stumfilmsfoto med hårda kontraster mellan svart och vitt. I dialogscenerna använde han två kameror, så att hela scenen kunde tas med en inställning. På så sätt fick skådespelaren spela igenom hela scenen utan avbrott för nya kamerainställningar. Widerberg har sagt att hela hans strävan gick ut på att anpassa sig till inspelningen, som den finns i verkligheten och med de personer som uppträder där. Detta medförde att han ofta kom i konflikt med fotograf och ljudtekniker som tyckte att deras professionalism inte fick komma till uttryck vid inspelningen.

Till *Kvarteret Korpen* åtgick ca 35 000 m råfilm, alltså mer än tio gånger den färdiga filmens längd. Widerberg gjorde ofta många omtagningar och flera versioner av samma scen. Detta stora material gav honom större frihet vid klippningen. Klippningen är för Widerberg en mycket viktig del i skapelsearbetet.

Förslag till diskussionsfrågor:

- Varför verkar familjen sitta fast i slumkvarteret? Vilka problem skapar denna miljö? Varför fick inte modern ha hand om sonen under "de bästa åren"? Varför fick inte Kjell-Åke läkarvård i tid?
- Vilka olika inställningar till problemen har de tre huvudpersonerna? Vilka olika lösningar ser de (personliga, politiska)?
- Vilka händelser i Anders liv är avgörande för hans beslut att bryta upp från sin uppväxtmiljö? Vad tycks han uppleva när han äntligen fattat sitt beslut?
- Hur knyts filmen till året 1936?
- Hur presenteras miljö och människor (montagetekniskt) i filmens början? Hur är sekvensen kring Kjell Åkes död och begravning uppbyggd?
- Vilka stämningsskapande element använder sig regissören av? Vad betyder valet av bakgrund för vår upplevelse (t ex murar, staket)?
- Växlingen från intima närbilder inne i den trånga lägenheten till öppna avståndsbilder utomhus är påfallande. Vad vill regissören uppnå?
- Vad är utmärkande för musiken i filmen? I vilka scener kommer det musikaliska ledmotivet in? Vad har scenerna gemensamt?
- Diskutera vad som är filmens nyckelscener och vad det är som gör dem till nyckelscener?

Produktionsuppgifter *Kvarteret Korpen*

Manus och regi *Bo Widerberg*
Produktion *Europa Film*
Foto *Jan Lindeström*
Musik *Giuseppe Torelli m fl*
Premiär *26.12.1963*
Längd *101 min*
Distribution *Filminstitutet.*

Rollista:

Thommy Berggren (Anders)
Keve Hjelm (fadern)
Emy Storm (modern)

Bo Widerberg (1930-) Filmografi

Pojken och draken, 1962
(medregi: Jan Troell)
Barnvagnen, 1963
Kvarteret Korpen, 1963
Kärlek, 65, 1965
Heja Roland, 1966
Elvira Madigan, 1967
Den vita sporten, 1968 (tills m Grupp 13)
Ådalen 31, 1969
Joe Hill, 1971
Fimpen, 1974
Mannen på taket, 1976
Victoria, 1979 (svensk premiär 1987)
Mannen från Mallorca, 1984
Ormens väg på Hälleberget, 1986
En far, 1988 (TV)
Vildanden, 1989 (TV)

Till vissa filmhandledningar finns en videokassett med utdrag ur filmen (exerpter).

Filmhandledningarna kan beställas kostnadsfritt, videokassetter kostar 150:-, inkl moms. Porto tillkommer.

Man kan också prenumerera på en förteckning över filmhandledningar och exerpter. Sänd er beställning per brev till

Filminstitutet, Susann Jonsson
Box 27 126, 102 52 Stockholm

